

PRELOM

Izhaja vsak četrtek
Naročnina letno Din 30.—

Uredništvo in uprava:
Kolodvorska ulica št. 8
v Ljubljani

Telefon št. 3770
Pošt. ček. račun št. 10499

Zahtevamo pravico!

»Za nas Jugoslovane sta najdragocenejši zemeljski vrednoti: Domovina in Kralj. Na prvem mestu je Domovina, kateri tudi Kralj služi. Zato smo z grozo sprejeli vest o Njegovi smrti kot najresnejši opomin Onega, ki ima v rokah usodo sveta. On nam je vzel Kralja, da bi nas opomnil, da čuvamo Domovino. Vzel nam je ono drugo, da bi nas opomnil, da tem vestnejše čuvamo ono prvo, ono večje.«

Takoj po smrti našega velikega Kralja smo onemeli v boli. Prva skrb nam je bila, da dostojno ponesemo Njegovo sveto truplo v tiho kriptu zadužbine na Oplenju. Ves naš štirinajstmilijonski narod je sodeloval pri pogrebu, naše jugoslovansko ljudstvo je bilo tako resno, tako dostojanstveno, tako globoko in do popolnosti ujedinjeno v svoji žalosti, da se je zavzel ves svet.

Danes pa prehajamo že k drugemu dejanju marsejske žalosti. Danes stopamo v Ženevo pred sodni stol Društva narodov, da obtožimo, da doženemo resnico, da terjamo pravico. Pravico! Ne maščevanje. Kajti, ako bi nam šlo za maščevanje, bi ne mogli dočakati sodbe, ker je maščevanje slepo. Terjamo pravico, ki je najvišja vrednota tako v srcu vsega naroda našega, kot slehernika od nas.

Razne stvari smo videli v teku preiskave. Videli smo poštene napore za razčiščenje vseh satansko zlobnih sil, ki so rušile istočasno naš in pa svetovni mir, katerim ne gre v račun, da je Evropa že tako dolgo brez vsake vojne. Videli smo pa tudi peklenke spletke, ki so ovirale preiskavo in jo hoteli ali zavreti ali pa vsaj speljati v slepo ulico. Slišali smo toliko izrazov odkritih simpatij, slišali pa smo tudi toliko gostobesednih fraz, ki so maskirale in skrivale strupenega gada, ki preži za njimi noč in dan. Slišali smo odločne besede, da nas ne bodo zapustili, da smo junaški narod, ki ima pravico do svobode in spoštovanja na zemlji, slišali pa smo tudi izmikanje raznih mogočnikov, da smo sicer velik in važen narod, da pa ostanejo kljub temu nevtralni v naši pravdi za pravico. Vse smo videli — vse smo slišali!

Danes pa je naša častna dolžnost, da smo odločni do kraja. Iz Kraljevega groba prihaja zapoved, da ne smemo trpeti nikake puhle in prazne diplomatske igre, da mora naš krik po pravici prepviti vso internacionalno gostobesednost, ako bi se hotela igrati z nami. Tisti, ki ne dovoli potepati niti črviča na zemlji brez kazni, Tisti naj ne dopusti, da bi kdorkoli tepal naše skupne narodne svetinje, posvečene v trpljenju, v krvi in v solzah. Evropski mir ne bo očiuvan in zagotovljen, ako bi morali ravnati mi neprestano požirati krivice, trpeti in molčati. Hočemo sodbo! Hočemo pravico!

Preiskava o marsejskem zločinu — v kolikor je obelodanila svoje uspehe — je nedvomno dognala, kam vodijo glavne niti krivde. Pokazala je, da so neposredni krivci — morilci od svojih narodov izvrgene niče. Od njih pa vodijo sledovi k tistim, ki so zavratni napad na nas izklesali in plačevali z judeževimi groši. Ti pirali in plačevali z judeževimi groši od Boga in od svojega naroda prokleti tipi so se gibali in pripravljali v prvi vrsti na gostoljubnih tleh Madžarske in Avstrije, za njimi je stala, kakor vedno v zgodovini, tudi to pot nekdanja Habsburška država, črnotumena Dvojna monarhija.

Na račun teh posrednih krivcev, ki se hočejo norčevati iz naše najgloblje žalosti, je napisal ugleden srbski javni delavec sledeče besede, katerim nimamo kaj dodati:

»Dočim smo najprej ugotovili, kdo se v prvi vrsti dviga proti nam, moramo ta-

Glasovi o 15. novembru

V zadnjih številkah »Preloma«, zlasti v štev. 43 od 8. t. m. je bilo mnogo izjav in mišljenj o 15. novembru, ki so večinoma izzvenela v tozbah, kako težko bo zaščitnim kmetom plačati zapadle zneske. Deželni pridelki ter živina se silno težko vnovčijo, gotovine ni nikjer in še za najnujnejše potrebe za ohranitev golega življenja manjka marsikateremu zadolženemu kmetu denarja, tako, da o plačilu dolgov tudi najmanjšega dela dolgov, sploh ne more biti niti govora.

Od tedaj smo prejeli razne dopise od tovarišev bojevnikov, ki deloma na enak način tolmačijo pomen 15. novembra, deloma pa gledajo na ta datum z upniškega stališča. Bojevniki z Dolenjskega n. pr. nam slika vsa krivico, ki se mu godi radi tega, ker so njegove terjatve napram posojilnici postale nelikvidne. S truda-popolnim delom si je kot delavec v inozemstvu pridobil skromno premoženje, ki ga je v celoti naložil v posojilnico. Vsled tega, ker številni dolžniki deloma ne morejo, deloma pa tudi nečejo plačati svojih dolgov napram posojilnici, ker jih zakon štiti, nima od truda vsega svojega življenja, od napore svojih žuljavih rok niti toliko dohodkov od svojih pripravkov, da bi mogel živeti. Marsikateri dolžnik pa ničesar ne plačuje, čeprav bi to lahko storil in še zasmehuje brezpravne upnike.

S Štajerskega smo prejeli dopis 71-letnega bojovnika, ki je odgojil devet otrok ter leta 1925 izročil svoje posestvo svojem najmlajšemu sinu. Prevzika si ni izgovoril, ker je imel nekaj denarja prihranjenega, njegov najmlajši sin mu je mesto tega izplačal okroglo vsoto za izročeno mu posestvo. Brez skrbi je po trdem življenju zrl v zavarovano bodočnost; skupaj s svojo ženo sta mislila preživeti brez novih težav svoj mirni in skromni življenjski večer, saj sta se dotlej dovolj mučila. Pa je prišlo drugače. Posojilnica ni izplačevala niti toliko, kolikor sta potrebovala za najskromnejše življenje, od tistih kmetov pa, ki so jima tudi dolgovali, nista vsled zaščite mogla ničesar terjati. Kmetje, ki imajo vsaj svoj vsakdanji kruh zavarovan in ki niso ničesar prihranili, imajo pri vsem tem veliko lažjo usodo kakor naša dva trpina. Isti dopisnik nam sporoča še primer vojne vdove, ki je svoje posestvo prodala in po plačilu dolgov preostalo kupnino naložila v denarni zavod, ki družini skoraj ničesar ne izplačuje. Ta dopisnik vidi izhod le v tem, da država podpre denarne zavode, da bi mogli spet pričeti z rednim obratovanjem, t. j. da bi lahko izplačevali primerne zneske in da bi lahko tudi dajale posojila proti zmernim obrestim.

koj tudi pomisliti, kakšne izgleda imamo za morebitno jutrajšnjo borbo. Ako malo pretresemo stvarno stanje in razmerje sil, vidimo takoj, kakšne nasprotnike imamo.

V zadnjem krvavem obračunu, v juliju leta 1914 je stala samo mala Srbija z bratsko Črno Goro na Balkanu proti evropski velesili Avstro-Ogrski. Bolgarija in Turčija sta bili tedaj v sovražnem taboru. Zgodilo pa se je le tako, kot se je moralo zgoditi in kot je bilo prav. Mi smo vseeno zmagali v neenaki borbi, čeprav nas je to stalo ogromnih žrtev — toda od velike evropske velesile Avstro-Ogrske pa sta ostala samo dva klaverna ostanka, dve državi, o katerih bi se moglo reči, da »imata mnogo preveč ambicije — a vse premalo municije...«

Mi smo danes skupno s svojimi zavezniki vedno v stanju, da prisilimo svoje nemirne sosedo k miru in dostojnemu ponašanju. Če da Bog, da bo preiskava napredovala do konca, moramo ne le radi sebe, temveč radi evropskega miru predmisliti, kako bi malo opomnili gg. Gem-

lz Trbovelj smo prejeli radikalnejši predlog, ki vidi rešitev iz sedanje zagate le v tem, da se izda notranji denar, s katerim naj se odkupijo one terjatve, ki so zadosti krite. Na ta način bi se vse zdrave terjatve združile v rokah države, ki bi nato lahko s primerno ureditvijo odplačevanja na podlagi zelo nizkih obresti in zmerne amortizacijske kvote sčasoma te zneske izterjala.

Iz Slovenskih goric smo prejeli dopis, čigar avtor vidi težišče problema v cenah kmetijskih pridelkov, ki so priliki. Te cene bi se morale dvigniti na višino iz leta 1928. Šele takrat bi kmet zmogel obrabno mero največ 4 do 5%. Tudi ta dopisnik predlaga prevzem terjatev napram kmetom s strani države potom kakega njenega denarnega zavoda, medtem ko bi dotedanji upniki prejeli bone, ki bi bile prav za prav državni denar s prisilnim tečajem. Kmetje naj bi plačali svoje dolge v teku 25 let z nižjimi obrestmi. Dopisnik se sklicuje na tozadavni zakon v Nemčiji, kjer je bila obrabna mera znižana na 4½%, del dolgov je bil pa odpisan. Ta odpis je znašal v nekaterih primerih celo polovico celotne terjatve, medtem ko so za vračilo ostanka bili določeni dolgi roki, prisilna prodaja kmetij pod sedem desetina cenilne vrednosti iz leta 1929 pa je bila prepovedana. Razliko na obrestih in odpisu dolgov je prevzela država v svojo plačilno obvezo, ki ta izpadek krije iz drugih virov. Še boljše je to vprašanje uredila Rumunija (glej »Prelom« št. 14 od 19. aprila t. l.), kjer so bile obresti znižane na 5% in kjer so odpisali malim kmetovalcem polovico, večjim pa četrtino dolga, medtem ko so za ostanek določili dolgoletno odplačevanje v obrokih. Brez te razdolžitve je država prevladala na banke in sicer v prvi vrsti na Narodno banko.

Vsakomur je jasno, da pomenja vsaka zaščita dolžnikov obenem krivico upnikom, tudi tedaj, če je taka zaščita neobhodno potrebna. Vemo tudi, da je sedanja doba trda preizkušnja za vse sloje našega naroda, ne le za dolžnika, temveč tudi za upnike. Dolžniki vsled nazadovanja vsega gospodarstva večinoma ne morejo zaslužiti niti za obresti, kaj šele za glavnicu, upniki pa nimajo zadostnih dohodkov od investiranega kapitala. Sprič tega položaja ni treba posebne iznajdljivosti, da se pride do edinega možnega zaključka: Interesi vseh so enotni, upniki in dolžniki vlačijo ladijco blagostanja na isti vrvi.

Morali smo se navaditi na najskromnejše življenje, ker sedanji čas zahteva

beša in Kanjo, da se nihče ne sme igrati z ognjem. To, da sta ta dva gospoda tako begala v Rim in nazaj, potrjuje zadostno, da sta se zelo vznemirila...

Ako pa bo g. Mussolini vendarli hotel biti istega kova, kakor so bili oni gibčni in okretni italijanski politiki, ki so nad 30 let bili v trozvezi z Nemčijo in Avstrijo, pa so na to v začetku svetovne vojne napovedali vojno — svojim zaveznikom, tedaj mu ne more biti nejasno, zakaj Italija ne sme pasti v družbo, katero tvorijo »tata i dva svata«, kakor tudi zakaj ji je potrebno čimprej poiskati pot in dostop v družbo držav, v kateri so: Francija, Rusija, Mala Antanta in Balkanska zveza.»

Hočemo sodbo, hočemo pravico! Prejeto ne bomo dovolili, da se naša rana zarašča. Hočemo mir in varnost na zunaj, da moremo izvojevati borbo zoper ljudsko bedo na znotraj. Bojevniki dobro vemo, da je naša usoda, da bomo tu ali tam stali vedno — v prvi liniji. Dobrovoljec.

»Junaki moji! Vrnite se na svoje domove in pripovedujte svojem o mukah in težavah, katere ste pretrpeli, da bodo poznejša pokolenja znala ceniti svobodo, katero ste vi tako drago plačali! Vrnite se domov in pripovedujte svojim ljudem o velikih borbah in žrtvah, katere ste prestali, da se bodo bodoča pokolenja ponašala z vami in z vašimi deli.«

Besede nepozabnega Kralja Aleksandra I. ob koncu svetovne vojne.

od vsakega državljana vse, kar zmore. Sredi nemirne Evrope moramo biti dobro oboroženi in pripravljani na vsako eventualnost. Razen tega zahteva vojni in povojni razvoj vseh držav ogromen porast državne administracije in vse bolj rastočo vlogo države v gospodarstvu. Vse to stane veliko denarja in mi vsi to plačujemo le z manjšim delom v direktnih davkih, z večjim delom pa v indirektnih davkih, t. j. v trošarinah, carinah, taksah ter pri nakupu monopoliziranih predmetov. Pomanjkanje kapitala na eni strani ter vzgojne oz. zaščitne carine na drugi strani omogočajo tujemu kapitalu zelo brezobzirno izkoriščanje domačega prebivalstva, ki na eni strani kot bedno plačani delavec, na drugi strani pa kot drago plačujoči konzument plačuje tribut tujcu-kapitalistu. In kakor da vse to še ne bi bilo dovolj, je brezprimerno oster deflacijski proces vse trdote in vse gorje privedel do skrajnosti. Nasilno trganje plačilnih sredstev iz prometa, ki se pri nas že sistematično vrši nekaj let, ne pomenja le popolnega obubožanja našega naroda, popolnega propada naših denarnih zavodov in dokončne zmage tujega kapitala, temveč tudi končno likvidacijo zadnjega upa, da bi sploh kdaj zaživel svobodno gospodarsko življenje.

V tej luči je 15. november le ena izmed postaj na križevem potu našega narodnega gospodarstva, gospodarstva in gospodstva našega naroda.

POT V OPLENAC

V dnevih 30. novembra in 1. ter 2. decembra t. l. organizira »Putnik« posebni vlak za obisk zadnjega počivališča Nj. Vel. Kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Vlak bo vozil iz Ljubljane v soboto zvečer ter bi se vrnil do ponedeljka 3. decembra jutraj. Cena za vožnjo tja in nazaj za III. r. je 178 Din, za II. r. 273 Din. — Prehrana se tudi lahko naroči v naprej ter stane Din 50 za osebo. Ceno za gori navedeno vožnjo je treba plačati pri potovalni pisarni v Ljubljani »Putnik«; vsi udeleženci imajo polovično vožnjo od svojega bivališča do Ljubljane in nazaj in sicer na ta način, da se pri odhodu kupi cela karta, ki velja tudi za povratek. — Zadnji dan za prijavo je 24. novembra do šeste ure zvečer. Obenem s prijavo se mora plačati tudi voznina, ker sicer prijava ne velja.

Zastopstvo »Putnik«, d. d., Ljubljana, Tyrševa cesta 1.

USTANOVNI OBČNI ZBORI »BOJA«

v nedeljo 18. t. m.
Mursko Sobota okolica ob 9. uri.
Tišina ob 11. uri.
Kupšinci ob 14. uri.
Sromlje ob pol 8. uri.
Artiče ob pol 12. uri.
Radovljica ob 11. uri.
Slovenja vas ob 8. uri.
Grajena ob 11. uri.
Dornava ob 14. uri.

ČLANSKI SESTANKI:

Murska Sobota v soboto 24. nov. ob 21. uri.
Kotredež ob 15. uri v nedeljo.
Moravče (maša zaduš.) ob 10. uri v nedeljo.

Francoski bojevniki

Kakor smo že poročali, so francoski bojevniki združeni v ogromni organizaciji »Ognjenega križa«, ki šteje nad 3.500.000 članov. Njih uprava sestoji iz 50 članov, izvršni odbor pa iz dvanajstorič. Obadva voli širši odbor delegatov, ki šteje okrog 500 članov, katere volijo posamezne organizacije sorazmerno svojem številčnemu stanju. Francoski bojevniki imajo velik vpliv na vse javno življenje velike Francije, pa tudi v politiki se nobena večja stvar ne reši brez njihove volje in nasveta. Tako je tudi prav. Saj so tudi oni bili tisti, ki so zmagali v peklju pri Verdunu, zdrobili jekleni obroč okrog Pariza in rešili Francijo pred porazom in poginom.

Vsem je še v spominu, kako energično so stopili francoski bojevniki letos v februarju v pravi, vojaško disciplinirani formaciji na pariške ulice, ko je prišlo do nečuvnih razkritij velesleparja Staviskija in njegovih blagorodnih pomagajev. Stali so na pariških ulicah, združeni v starem bojnem tovarištvu — kot zid sredi viharja. Nikomur niso skrivili lasu, a kdor je butnil vanje, je bil odbit in zabolela ga je glava... Kot nem protest so stali in zahtevali mrko in odločno: razčiščenje vsega korupcijskega škandala — do kraja. In opravili so dobro svojo stvar!

Zveza francoskih bojevnikov je imela prvotno namen, braniti samo gnotne koristi svojih članov. Dne 25. marca pa so na svojem občnem zboru sklenili, da pristopijo k reševanju vseh gospodarskih in socialnih vprašanj. Posebni komisiji je bila poverjena naloga za sestavo načrta za državljansko akcijo bojevnikov, izdelani so bili nato konkretni in zelo obširni predlogi.

Za izvedbo tega načrta sta bili predloženi dve resoluciji. Prva je zahtevala, naj se bojevniki takoj lotijo volilnega boja in postavijo pri prihodnjih volitvah liste svojih kandidatov. Druga pa je predlagala, naj se bojevniki vzdržijo vsakršne direktne politične akcije, temveč naj širijo svoje ideje ter si prizadevajo doseči, da jih sprejmejo v svoj program kandidati vseh političnih strank. Zmagala je druga resolucija, čeprav je tudi prva imela mnogo pristašev.

Dne 10. novembra so priredili francoski bojevniki veličastno spominsko svečanost našem nepozabnemu velikemu pokojniku Aleksandru I. Ob navzočnosti vseh najvišjih sinov Francije je defiliralo 40.000 bojevnikov mimo mrtvaškega katafalca z našim državnim grbom v ozadju, mimo posmrtno maske pokojnega velikega Kralja, pod slavolokom zmage v Parizu. Tam, kjer stoji grob francoskega neznane vojaka, so uvrstili našega nepozabnega junaka Aleksandra med največje junake matere Francije. Za vse to smo jim jugoslovanski bojevniki — bojni tovariši — iz vsega srca hvaležni!

Vodja francoskih bojevnikov, polkovnik de la Rocque je izjavil zastopniku časopisa

»Paris Midi« o nedavni krizi francoske vlade: »Vsi voditelji strank brez izjeme kažejo velik strah pred popuščanjem njihove priljubljenosti, strah pred odgovornostjo, strah pred izgubo privlačne sile pri svojih volilcih. Politiki imajo strah pred notranjimi in zunanji grožnjami, ki visijo nad Francijo. Oni imajo strah, da ne bi zapravili vseh izgledov za svojo bodočnost in da bi jim ne odšla prilika, priti zopet do oblasti.

Parlamentarci imajo strah pred padanjem svojega kredita v javnem ljudskem mnenju. Ko pa so videli, da postaja javno mnenje mirnejše, so se povrnili k svojim starim intrigam iz strahu pred izgubo svojih dohodkov, svojih prednostnih položajev in svojega vpliva. Poslanec Jean Goy, eden voditeljev nekdanjih bojevnikov, je izjavil, da ne more odkriti načrtov svojih tovarišev, da pa more samo svariti merodajne kroge pred nepremišljenimi koraki.

Iz vsega tega je videti, koliko podobnosti ima naš »Boj« s francoskimi bojevniki. Njihovo gibanje je socialno usmerjeno in zato mogočno ter je njihova akcija med dogodki, katerim smo bili od daleč priča, žela odobranje vseh treznih elementov ne le v Franciji, ampak tudi širom Evrope.

Habere quæstui rem publicam turpe est. (Sramota je, imeti državo za predmet izkoriščanja.) Kakor je znano, je trajala služba rimskih višjih državnih funkcionarjev, konzulov, pretorjev in kvestorjev po eno leto, nato pa so hodili, zopet za eno leto, opravljat v razne province namestniško službo prokonzulov, pretorjev itd. V provincah je bilo navadno njih glavno prizadevanje, da so ubogo ljudstvo na najnesramnejši način izžemali in si tako nakopičili velikansko premoženje. Leto dni takega »delovanja« je zadostovalo, da so mogli potem preživeti desetletja v Rimu kot razkošni gosposki postopači, ne da bi jih bil kdo klical na odgovor. In če jih tudi je, so se umeli s pomočjo vplivnih prijateljev večidel zmerom izmuzniti roki pravice. Bele vrane so bile med njimi kaj redke. Eden takih je bil tudi C. Gracchus, nenavadno plemenit mlad mož, ki je moral dati življenje za svoje človekoljubno prizadevanje, kako bi pomagal ubožnemu ljudstvu. Aristokratje, na katerih račun je hotel razmere v državi izboljšati, so ga ubili.

O njem piše rimski pisatelj Aulus Gellius na nekem mestu takole: »Ni grše pregrehe mimo lakomnosti, zlasti pri fistih, ki stoje na čelu državni upravi. Zakaj imeti državo za molzno živinče, ni samo sramota, ampak tudi brezbožen zločin. Ko se je bil vrnil C. Gracchus iz Sardinije, kjer je bil kvestor, v Rim, je imel v narodni skupščini govor, v katerem je polagal račun o svojem delu. Med drugim je rekel tudi tole: Mudil sem se dve leti v provinci. Nikoli se nisem bri-

gal za svoje stvari, pač pa sem zmerom gledal na vašo korist. Ko sem bil odšel iz Rima, sem imel s seboj pasove, polne srebra, ko sem se vračal iz province, so bili prazni. Drugi, ki so bili ponesli s seboj polne sode vina, so jih prinesli domov polne denarja. Isti ljudje so brez kazni kradli iz državne blagajne. Kajti tatovi javnega premoženja hodijo navadno v zlatu in škrlatu po svetu.«

Mož, ki je mogel tako govoriti pred narodnim zborom, je bil čistih rok. Ta mož je služil državi z nesebično domovinsko ljubeznijo, ki ji je osebnost poštenost in blagor države nad vse. Ta mož je stopil lahko z jasnim čelom med ljudstvo, ne da bi mu bilo treba sipati lažnive fraze. Ta mož je bil bojevnik!

Obrtniške reve

BOHINJSKA BISTRICA. Obupni klic bohinskih obrtnikov. Tudi mi, bohinski obrtniki, smo prisiljeni, da se obrnemo do vas, bojevniški tovariši. Sicer nas je malo bojevnikov v tem zapuščenem bohinskem kotu, pa kolikor nas je, smo trdni in smo tudi trdno prepričani, da nam bo naš »Prelom« pomagal prelomiti vse, kar je nepravilnega. Prav za prav je vse ljudstvo za »Boj«, pa žal se še ne upamo vsi na plan. Zlasti siromašni obrtniki smo odvisni tudi od gospodov, kateri še žal niso prepričani, da se naš »Prelom« bori samo za pravico potlačenih in proti krivicam, katere se dogajajo v naši lepi državi. Mi bohinski obrtniki se nahajamo že nekaj let v nepopisnem siromaštvu, pa žal nimamo nikogar, da nas štiti, da raztolmači oblastem, kako mižerno živimo, kako se nas uničuje z ogromnimi in krivično odmerjenimi davki. Številne upravičene pritožbe na

Ustanovni občni zbori »Boja«

TRZISCE. Ustanovni občni zbor krajevne organizacije Zdrženja borcev Jugoslavije se je tu vršil 11. t. m. ob 8. uri. Zbor je vodil predsednik pripravljalnega odbora tovariš Vidmar Lojze. Prva točka dnevnega reda je bila deklamacija »Slava kralju mučniku«. Deklamiral jo je izborni mladenič Berk. Pesem je v ta namen zložil tajnik pripravljalnega odbora tovariš Borštinar. Po deklamaciji je gov. Borštinar v kratkih, toda izbranih besedah podal življenjepiš blagopokojnega vladarja; orisal njegove velike državniške zmognosti ter še posebno povdarjal njegove velike zasluge za pomirjenje in konsolidacijo Evrope. Svoj govor je končal takole: »Tovariši borci! Danes tega viteškega vladarja, tega velikega državnika in našega junaškega vrhovnega poveljnika ni več. Tamkaj v Oplenju, v prelepi Šumadiji so ga položili v rodbinsko grobnico na zadužbini Karagjorgjevičev. Mi borci Jugoslavije stojimo skrušenih src ob njegovem grobu ter strmimo v praznino, ki je nastala pred nami. — Toda ne klonemo! Naš viteški poveljnik

različne instance se sploh ne vpoštevajo. Poklicani ne vidijo obrtnika, kako gre navzdol Bohinj je bil nekdanj, ko je še cvetela lesna trgovina, dober za kmeta, delavca, obrtnika in trgovca. Radi tega in tudi, ker tukaj primanjkuje rodovitne zemlje, je vsaka druga hiša obrtnik, gostilna, trgovina in zopet obrtnik, šušmar in pol obrtnik itd. Ker pa lesna trgovina umira v Bohinju so ostali brez sredstev vsi po vrsti: delavec, kmet, voznik tako tudi obrtnik in trgovec; še to malo zaposlitev obrtniško odvzamejo šušmarji, za katere je zakon samo napisan, faktično pa se ne izvaja. Poklicani ne vodijo evidence o šušmarstvu, pač pa najdejo nas in to točno.

Mi bojevniki smo bili in smo dobri državljani, zgubili smo najlepša leta v vojni, hrepeneč po Jugoslaviji, večina od nas je bila tudi na Koroškem. Vsi vemo, da smo dolžni podpirati državo, upamo pa tudi, da je država dolžna, da nas štiti, Vemo, da je glavni vir države pobiranje davkov, vemo pa tudi, da ko se uničijo podjetja, obrtniška in trgovska, je s tem tudi uničen vir državnih dohodkov, kar pa se ne sme zgoditi.

Bohinski obrtnik.

Kraj. org. »Boja« v Smledniku ponovi 25. t. m. ob 15. uri uspelo predstavo »A njega nič«.

»Tri stvari so, od katerih ne moremo in ne bomo popustili. Prva stvar je: človečanstvo in bratstvo. To je temelj, brez katerega ne gre. Druga stvar je: kmečka pravica; tretja stvar pa je, da se državni denar ne razsipa, temveč, da se nalaga v prosveto in gospodarstvo v prid vsega naroda. —

Mi smo en narod s Srbi, mi smo ena duša, mi pa moremo imeti tudi prepire med seboj — toda te prepire bomo tudi skupno reševali in — rešili!»

(Stjepan Radić, »Dom«, Križevci.)

Fedor Gradišnik:

1. december 1934

Alegorična slika.

Sredi odra kip ali slika Kralja Aleksandra I. na vzvišenem prostoru. Črna draperija, z žalnim florom prevlečena trobojnica, trnje venec.

V desnem kotu kip ali slika Kralja Petra II. Trobojnica, polno cvetja.

Ko se zastor dvigne, je ožarjen samo kip Kralja Aleksandra, kip Kralja Petra je zagrnjen v temo.

I.

Pred kipom Kralja Aleksandra stoji v globoko črnino zastrta Domovina. Prikloni se globoko, poklekne in položi šopek rdečih rož k vnožju kipa.

V tem hipu se začuje iz ozadja petje žalostinke s spremljanjem harmonija. Domovina se v globoki tugi skloni prav do tal in moli.

Medtem pride od leve šest žalnih vil, vsaka položi kito cvetja k vnožju kipa, nato se razpostavijo po tri na vsako stran in pokleknejo.

Ko je žalostinke konec, se Domovina dvigne in govori, obrnjena proti kipu.

Domovina:

O, Vitez-Mučenic!

Glej, danes dan je, ki si Ti vklesal ga v srca naša v vekovni spomin, da bi žarel nam v dušah ves svetel, da bi slavili ga zvonovi z vaških lin! Ti združil brate tri si v en sam dom, ki prej so v suženjstvu trpeli:

zdej v sreči mir so živati začeli, ki prej miru ni dal jim bojni grom. Ti si nam dom ustvaril, veliki vladar, svobode naše in miru čuvar!

Zbor:

Na veke slava Ti, vladar, svobode naše in miru čuvar!

Domovina:

O, Vitez naš, Ti si sezidal zid iz naših src krog širne domovine: ta zid je trden kot granit, ob boku bok združuje Tvoje sine. Sovragov moč ne zruši ga nikdar, ker Ti svobode naše si stražar!

Zbor:

Na veke slava Ti, vladar, svobode naše in miru čuvar!

Domovina:

O, Vitez-Mučenic!
Preveč si ljubil nas, preveč si se boril za mir in srečo naše domovine!
Zaplotnikov zavist izza morja širine za Tavo se plazila je, ki ves si bil predan prelestnim, sončnim sanjam:
»Nikomur suženj, nikdar se ne klanjam, ponosen zrem v višavo, ravno pot naj narod moj, gre za menoj,

na svoji zemlji bodi svoj gospod!
Gorje mu, ki bi drznil dotakniti se z zloba v duši srčnega zidu, ki narod z mano v znak miru ga je sezidal v borbi plemeniti!
Zaplotnike, miru rovarje, zmeljem v prah, jaz ljubim ravno pot in ni me strahl!

Zbor:

Na veke slava Ti, vladar, svobode naše in miru čuvar!

Domovina:

O, Vitez-Mučenic!
Zločinskim dušam take so besede tuje: zahrbtnjež iz zasede le se plaz, kjer dan in noč le zlobo kuje: junak je, kadar nikdo ga ne opazi. Tako se je zaklel, da Te ubije, da nam iz src iztrga moč, da nam upihne luč, ki sije nam v dušah in spreminja v dan nam noč.

Zbor:

Na veke slava Ti, vladar, svobode naše in miru čuvar!

Domovina:

O, Vitez mrtvi, mrtvi Kralj!
Za večno Ti nasmeš na ustnih je zamrl, zastalo Ti srce je plemenito!
V črn mrak naš dom se je zastrl...
Vse, kar Te je ljubilo, v žalost je zavito, ne pojmi, ne razume, da resnica bi mogla biti, kar se je zgodilo...
O, Bog, nebo, zakaj še ta krivica prišla nad nas je, da ubit je On, ki bil nam brat je, oče in vladar, svobode naše in miru čuvar!
Domovina pade na kolena ter se globoko skloni pod kraljevim kipom. V ozadju petje žalostinke. Po petju

Domovina:

Srce nam krvavi v bolesti neizmerni, ko se poslavljamo od Tebe, Mučenik!

Prisegamo, da bo v hvaležnosti stoterni naš narod večno nosil v duši Tvoj pomnik.

Zbor:

Na veke slava Ti, vladar, svobode naše in miru čuvar!

II.

Kip (slika) Kralja Aleksandra se polagoma zatemi, dočim se razsvetljuje kip Kralja Petra II., ki je slednjic ves ožarjen od svetle luči:

Domovina:

Glej, za turobnim dnevom jutro jasno v prelesti sončni se pred nami zdaj poraja!
Bog ni zapustil nas — to jutro krasno s pomladnim upom srce nam napaja. Veliki Mrtvec, Vitez naš, Ti nisi nam umrl, saj delo Tvoje je prevzel Tvoj Sin! Ti si vzgajil ga, Ti s skrbečim srcem zrl boš nanj in vodil ga z neba višin!

(Obrnjena k kipu Kralja Petra II.)

Naš mladi Kralj!
Nesmrtnega Očeta upopolni Sin, v bolesti in bridkosti naša svetla nada!
Glej, Tvoje ljudstvo od izhoda do zapada k vsevišnjemu zdaj moli iz srca globin:
»O, dobri Bog, podeli mu modrosti, daj mu moči, ljubezni in junaštva, da, ko dorasel nežni bo mladosti, nas skozi peklo jeze in sovraštva bo združil z njimi, ki jih suženjstva okovi tišče še k tlom, otroke Slave, in jih pripeljal k nam, kjer nje sinovi si prosto vol'jo vero in postave!«

Petje državne himne.

Konec.

zmrznili? Naše mnenje je, naj gre Zadruga elektrarna redno pot sanacije oziroma likvidacije, pri kateri se odpišejo deleži vseh članov enakomerno procentualno in pri katerem načinu bo pri sedanjem stanju zadruga celo en del deležev zadrugnikom še vrnjen. Tak način določa v teh postopkih zadrugi zakon, katerega bo treba pri likvidaciji Zadruga elektrarne vsekakor uvaževati. Od občinske uprave upravičeno pričakujemo in zahtevamo, da na svojem odgovornem mestu zastopa in štiti interese občine in občanov, ki so istočasno tudi interesi zadrugnikov Zadruga elektrarne.

Doma in na tujem

DENAR NA VIDIKU, ALI KA-LI? »Suzor« (to je: Središnji ured za osiguranje radnika) obeta, da bo razposodil občinskim upravam 35% svojih razpoložljivih kapitalov po 9% obresti, da se bo na ta način omogočila gradbena delavnost. Čujemo, da uglašujejo instrumente, bomo videli, ali bo kaj prida godba.

NA OPLENAC! TO JE GESLO VSEH ZAVEDNIH JUGOSLOVANOV. Iz vse države se tja stekajo posebni vlaki in manjše deputacije, celo po več sto kilometrov daleč prihajajo peš. Tudi iz Slovenije prihajajo zdaj večje, zdaj manjše skupine. Tudi »Boj« pojde na Oplenac. Tovariši, pripravljajte se!

GŮMBOŠOVO IME POSTAJA ZNANO, samo stvar je v toliko napak, da je njegova slava narobe slava. Jasno je, da se zavzema za Perčeviča in Perčeca, ter ju skuša braniti, češ, da sta nedolžna politična emigranta. Milo se glasi ta pesem, samo da imamo mi za take napeve šolano uho in slišimo v njih zoprne glasove.

FRANCOZI SO SKLENILI POVZDIGNITI SVOJE POSLANISTVO V BEOGRADU V VELEPOSLANISTVO. To pa zato, da pred vsem svetom priznajo, da ima Mala zveza značaj velesile. Pravično!

ROKA PRAVICE. Blagajnik davčne uprave v Kosovski Mitrovici Milan Bošković je bil aretiran radi poneverbe državnega in privatnega denarja; trgovec Vlada Bogdanović iz Veleša je bil kaznovan za oduševstvo z globo 500.000 Din; Ljubomir Vuksanović, inšpektor vrhovnega poverjenišva agrarne reforme v Skoplju je bil odpuščen iz državne službe; zakaj, to si lahko vsak sam misli.

VEČNI ŽID — AHASVER — BO DOBIL NASLEDNIKE. 318 poljskih židov se je bilo pred časom odpeljalo v Palestino, da se tam

Red, pravica, poštenost, enakopravnost, odgovornost javnih funkcionarjev, narodni voditelji čistih rok, morala v politiki, narodna sloga — to so granitni stebri nove velike, močne, srečne jugoslovanske Jugoslavije!

naselijo. Toda tam so jim zaprle oblasti vrata pred nosom, ker je kontingent že poln. Sedaj romajo na parniku »Velos« iz pristanišča v pristanišče, pa jih nikjer ne marajo sprejeti.

LAHKO JE MOGOČE, DA BO TEKLA KRL. Kje neki? V Abesiniji. Zdaj je zima, vročina ni prevelika, pa bi se bilo dobro malo udariti. Angleški tisk ne izključuje možnosti, da se bosta Abesinija in Italija spoprijeli.

POLICIJSKA RACIJA (po naše bi rekli: pogon) **JE OD ČASA DO ČASA PRAV DOBRA STVAR.** Marsikaj pride na dan. V Rumuniji so tako racijo napravili po vsej državi. Aretirali so 12.000 sumljivih ljudi, od katerih so jih 8000 zadržali v zaporih. Med njimi so tudi teroristi. Kdo ve koliko jih je pa ušlo skozi morda prevelike zanke policijske mreže.

NA ČESKEM BODO ZACELI GRADITI UTRDBE krog »občutljivih« mest. Dela se polotijo spomladi. Naša zaveznica gotovo čuti potrebo po trdnjavah. Drugi pa čutijo morda potrebo, da bi si malo oškrnili trde lobanje ob železobeton.

NAJSTAREJSEGA CLOVEKA JUGOSLAVIJE JE PICILA POSEBNA MUHA. Je to kmet Kožan tam nekje blizu Prištine na Kosovem polju. Star je 130 let in mesto na smrt je začel misliti na ženitev. Kadar se star panj vname!...

SPLITSKA OBČINA SOCIALNO MISLI. Zato je sklenila vpeljati nove davčine. tako da bo zbrala 1 milijon 300 tisoč dinarjev v svrhu pomoči brezposelnim.

SUSAŠAK IMA NAJVEČJO IN NAJMODERNEJŠO BOLNICO. Le zgradba je stala 16 milijonov dinarjev.

MARIBOR JE TE DNI DOPOLNIL 16 LET, ODKAR JE JUGOSLOVANSKO MESTO. Ne pozabimo njegove mladeniške starosti!

ČEHOSLOVAŠKA BO UREDILA 10 CIVILNIH AERODROMOV. Predvideno je 18 milijonov 500 tisoč čeških kron v to svrhu.

BLAGOSLOVLJEN JE TVOJ ROD! V Črni gori je umrla, stara 110 let, kmetica Jovanka Filipova Jablan. Objokuje jo blizu 200 sinov, vnukov in pravnukov. Najmlajši sin že leze v sedmi križ.

PAMETNA UREDBA. Beograjsko gledališče je vpeljalo kuponske knjižice za obisk

gledališča. Kdor kupi tako knjižico, dobi 40 od sto popusta. Isto bi se moglo uvesti tudi drugod, recimo v restavracijah in kavarnah. Seveda je treba plačati večjo vsoto naprej, toda zato imaš popust.

NAJMLAJŠI JUGOSLOVANSKI SLIKAR je gotovo Ivanček Filakovac, učenec prvega razreda ljudske šole v Beogradu. Priredil je razstavo svojih del, ki jih je naslikal od svojega četrtega do sedmega leta v beograjskem Ratniškem domu.

»Bratje, mi vemo, da so neki naši sosedi še nespametni; vemo, da nam je potrebna močna obramba, vemo pa tudi to, da so Srbi junaki, da pa ravno tako Hrvati, kakor tudi Slovenci — niso zajci. Znano nam je vsem, da smo pred leti bili skoro vsi raztreseni po strelskih jarkih vsega sveta. Mi vemo, da bo, če bo treba, vstalo za obrambo naših skupnih mej ne milijon ali dva — temveč pet milijonov ljudi, katerim v junaštvu nihče ne bo kos!

Potrebno je, da razumemo, da vojaška sila države ni toliko v številu stalnega kadra, kolikor v dovršenosti orožja vseh vrst. Kar pa se tiče našega naroda — v njegovem junaštvu ni razlik med Srbi, Hrvati in Slovenci. Ako pa ga napravimo zadovoljnjega, kar je naša prva dolžnost, tedaj bo to junaštvo še intenzivnejše, še močnejše — postalo bo elementarno in nepremagljivo! —

(Stjepan Radić, »Dom«, Križevci.)

Objave

»Oče naš« je naslov zelo lično opremljeni knjižici s pisanimi slikami arh. O. Gasparija. Samozaložba I. Dolžan, Ljubljana, Poljanski nasip 52. Cena knjižice v celo platno vezane 24 Din. S to knjižico je dobila naša mladina, ki pričinja hoditi v šolo, originalno slovensko mladinsko knjigo, ki obravnava na najpričupnejši način najlepšo molitev — Oče naš. Slike so vzorne, podane v narodnem slogu, besedilo je v vezani besedi. Trobarvne klišeje je mojstrsko izdelala Jugoslovanska tiskarna. Knjižica bo našim malim najlepše Miklavževu ali božično darilo. Dobi se v vseh knjigarnah in pri založniku.

»Glas od doma«, primorska revija na Ralpalski dan, izdal klub jugoslov. akademikov iz Trsta, Gorice in Istre v Ljubljani. — Zbor pesmi naših pesnikov emigrantov, prirejen za recitacije ali uprizoritve. — Izgnanci smo, ki čutimo gorjupnost svojega, od doma odtrganega življenja in hočemo za kratke trenutke stopiti v luč, da slišite našo izpoved. — Od doma prihaja glas, krik, iz dneva v dan močnejši in ni ga moči več zadržati. — To čitamo v uvodu. Je ta glas resničen krik od doma, kjer se je naselilo ponižanje, sramota tujega biča in pljuncev. Revijo topli priporočamo našim krajevnim organizacijam in skupinam. Cena 13 Din za 2 komada.

Blaznikova »Velika pratika« za leto 1935 je izšla letos že devetdesetič. Za ta jubilej je prav lepo in primerno opremljena. Znano je, da hočejo imeti Slovenci predvsem to pratiko, ne samo pri nas doma, temveč tudi v inozemstvu, v Ameriki, Nemčiji, Avstriji, Italiji itd. Ta prava in res domača pratika se naroča pri tiskarni I. Blasnika nasledniki v Ljubljani.

Drobni oglasi

Premog, drva, koks
D. ČEBIN, Wolfova 1. - Tel. 20-56.

BIEDERMEIER POHISTVO in sicer 6 stolov in vitrino kupim. Ponudbe pod »Biedermeier« na upravo lista.

Smuči in smučarske opreme v veliki izbiri Vam nudi **Sport-Kmet** d. z o. z., Ljubljana, Aleksandrova 7

Smučarske čevlje!

prave, nepremočljive, ročno dele; športne moške, ženske in otroške se dobi v veliki izbiri in po nizkih cenah pri

A. ŽIBERT
LJUBLJANA, Prešernova ul.

Na zalogi ima tudi veliko izbiro snežnih čevljev v najnovejših oblikah in galoše za gospode.

»**Motvoz Grosuplje**« je popolnoma domač izdelek in ga zato vsem najtopleje priporočamo!

DEŽNIKE NOGAVICE

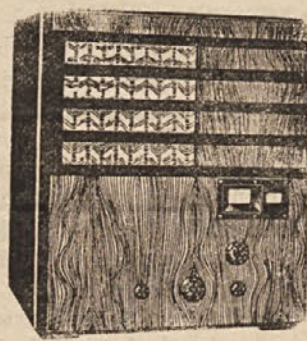
na drobno in na debelo
kupite najugodnejše
v tovarni

JOSIP VIDMAR

Ljubljana
Pred Škofijo 19
podruž.: Prešernova ul. 20

Beograd
Kralja Milana 13

Zagreb
Juršičeva ul. 8

Prijetni so večeri po trudapolnem delu pri dobrem super Aparatu **ORION** za kratke, dolge in normalne valove, izravnavo fadigov, indikator tiho nastavitvev, itd. Dobite ga po ugodnih odplačilih pri

RADIOVAL

Ljubljana:
Dalmatinova ulica 13.
Celje:
Prešernova ulica 24.

Potrebščine za krojače

klote, serže v več barvah, rokavine, kanafas, moleskin, inlet, trdo platno, vato in vatelin, žimo, sponke in gumbe v veliki izbiri, vse vrste svil in sukancev

najugodnejše samo
pri tvrdki

Josip Petelinc, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika (za vodo)
Na veliko! — Na malo!

Pozor! Pozor! Pozor!
Za nakup zimskega perila, trikotaže, pletenin, toplih nogavic, rokavic, volne, snežk, galoš, finih in priprostih domačih čevljev itd.

se cenj. občinstvu toplo priporoča tvrdka

F. M. Schmitt

Ljubljana

PRED ŠKOFIJO 3 LINGARJEVA 4
Pozor na nedeljsko razstavo in izložbe!

**Dober oglas
v pravem listu
se stokrat poplača!**

Ob 100

letnici imena tvrdke
**Ant. Krisper dajemo
v času od 22. do 30.
novembra 1934 na
vse cene še poseben
popust od 10%**

Izrabite to priliko za
Miklavžev nakup!

Ant. Krisper
Ljubljana
Mestni trg 26
Stritarjeva 1-3

Kupujte domače blago

Odeje, pletilno volno in barete dobite po ravnokar znatno znižani ceni

Oglejte si zalogo, ne da bi morali kaj kupiti

SUKNO TEOKAROVIC

LJUBLJANA
GRADIŠČE 4 NASPROTI DRAME

Naše cene in kvalitete vsakega zadovoljujejo!